

УДК 159.9.072

Вінков В. Ю.,

молодший науковий співробітник
лабораторії психології мас і спільнот,
Інститут соціальної та політичної
психології НАПН України
E-mail: ven.vinkov@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ МОЛОДІ ПРО ЖИТТЄВИЙ УСПІХ

У статті представлено результати емпіричного дослідження соціальних уявлень молоді про життєвий успіх. Визначено провідні критерії життєвого успіху молоді. Уточнено роль чинників у досягненні життєвого успіху, а також виявлено відмінності у використанні молоддю копінг-стратегій у процесі досягання успіху.

Ключові слова: образ, соціальні уявлення, успіх, мотивація досягання, копінг-стратегії, молодь.

The results of empirical investigation of youth 's representations about success in life are presented in this article. The leading measures of success in life for young people are determined. The role of factors to achieve life success has been specified, as well as differences of the coping strategies used by the youth in the process of achieving success have been identified.

Key words: image, social representations, success, achievement motivation, coping strategies, youth.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що проблема життєвого успіху є однією з найбільш цікавих у психології, фокус наукового пізнання в основному зосереджується на стратегіях досягнення успіху, мотивації досягнення і уникнення невдач, впливу особистісних рис і властивостей на успішність у певних видах діяльності. В соціально-психологічній площині спостерігається суттєвий брак наукових досліджень уявлень про життєвий успіх. Тому вивчення соціально-психологічних особливостей таких уявлень, чинників, механізмів їх формування є досить перспективною та актуальною проблемою, що дозволить зрозуміти, які поширені уявлення про життєвий успіх серед молоді, що допомагає їм досягти його, чому для певної частини молоді стає привабливим певний успіх, а не інакший. Отже проблема уявлень

життєвого успіху є досить перспективною темою дослідження і потребує подальшого вивчення.

Аналіз останніх публікацій та виокремлення невирішених частин загальної проблеми. На сьогодні кількість тих досліджень, що фокусуються на соціально-психологічних аспектах цього явища, представлена небагатьма роботами. Серед них можна виокремити праці М. Андросенко, О. Гудзенко, К. Мелешенко, А. Тугушевої і Р. Шаміонової [1, 2, 4, 6]. Якщо дослідження М. Андросенко і К. Мелашенко здебільшого були спрямовані на вивчення статево-рольових особливостей уявлень про життєвий успіх, а у О. Гудзенко на міжпоколінських особливостях таких уявлень, то в своїх дослідженнях Р. Шаміонова і А. Тугушева зосереджують увагу на уявленні про успіх у молоді. Було виявлено, що успіх найчастіше асоціюється із особистісними властивостями (цілеспрямованість, впевненість, прагнення саморозвитку), роботою (улюблена робота, кар'єра) та характеристиками соціальних стосунків (статус у суспільстві, здатність впливати, підтримка найближчого оточення) [6].

Проте такі емпіричні результати представляють доволі малий обсяг даних для узагальнення того, які уявлення про життєвий успіх поширені в суспільстві. Такі дослідження лише констатують статево-рольові та міжпоколінські особливості, проте не пояснюють причини виникнення і поширеність таких уявлень в масовій свідомості. Тому можна фіксувати той факт, що в соціальній психології досі не побудовано пояснювальної моделі формування уявлень про життєвий успіх, не виявлені соціально-психологічні чинники, що, своєю чергою, свідчить про перспективність розробки цієї проблематики.

Мета статті: дослідити психологічний зміст уявлень молоді про життєвий успіх та виокремити їх психологічні особливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процедура емпіричного дослідження проходила в кілька етапів. На першому етапі було проведено пошукове дослідження молоді, спрямоване на виявлення структурно-змістових аспектів уявлень про життєвий успіх. У дослідженні взяло участь 50 студентів Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України. Це дослідження здійснювалось із використанням методів анкетування, вільних асоціацій, незакінчених речень, експертного оцінювання. Масив даних, який був отриманий в ході дослідження, оброблявся за допомогою методу контент-аналізу.

Процедура дослідження відбувалась наступним чином. Спочатку на слово «успіх», як на слово-стимул, досліджуваним потрібно було написати свої асоціації, які відразу спадали на думку. На основі результатів контент-аналізу був складений перелік категорій, які найчастіше вживали досліджувані при описі успіху та об'єднанні в смислові групи.

В підсумку ми виокремили 7 груп, що відображають такі досягнення, як добрі взаємини, соціальне визнання, багатство, професіоналізм, кар'єра, впливовість, творча самореалізація.

Наступний крок в пошуковому дослідженні полягав у виявленні чинників, що впливають на досягнення життєвого успіху. У своїх відповідях досліджувані найчастіше згадували, що важливу роль в досягненні успіху відіграють удача, ризик, соціальні зв'язки, загальноприйняті норми і правила. Також проявилися більш значущі проблеми, які хвилювали досліджуваних, серед яких були: ставлення оточення до їхніх успіхів, визнання або знецінення своїх досягнень як успіху, впевненість, ступінь задоволеності у досягненні успіху.

Враховуючи отриманні результати контент-аналізу, для подальшого емпіричного дослідження нами був розроблений інструментарій, в основу якого покладений метод семантичного диференціалу. Цей метод прийнято застосовувати при вивченні ставлень людини або групи людей до певних аспектів особистості, до різних подій, ситуацій, явищ зовнішнього світу. В нашому дослідженні семантичний диференціал дозволяє вивчити складові семантичних просторів уявлень молоді про життєвий успіх.

У цей інструментарій було закладено 8 біполярних шкал, що відображають два протилежні за значенням твердження:

Орієнтація на удачу – орієнтація на себе – упевненість в тому, що успіх є результатом випадкового збігу обставин і щасливого випадку, або наполегливих дій і власних зусиль. Закладеним параметрам відповідали протилежні за змістом твердження «Досягнення успіху більше залежить від вдалого збігу обставин – Досягнення успіху більше залежить від здібностей і зусиль людини» (нижче твердження будуть подаватися в дужках).

Ризикованість-виваженість – переконання в тому, що в досягненні успіху відіграє або ризик, або виважені рішення (У досягненні успіху велику роль відіграє ризик – У досягненні успіху велику роль добре продуманий план).

Орієнтація на соціальні зв'язки – орієнтація на себе – упевненість у тому, що успіху можна досягти або тільки завдяки хорошим зв'язкам, або власним зусиллям (Вирішальне значення в досягненні людиною життєвого успіху відіграють соціальні зв'язки – Вирішальне значення в досягненні людиною життєвого успіху відіграють її здібності й зусилля).

Загальноприйняті норми і правила як перепона – допомога в досягненні успіху – переконання в тому, що загальноприйняті норми і правила заважають або допомагають в досяганні успіху (Загальноприйняті норми і правила радше заважають досягненню життєвого успіху – допомагають людині).

Упевненість – зневіра в досягненні успіху – переконання в тому, що будь-які намагання досягти результатів в певній сфері життєдіяльності завершаться або успіхом, або провалом (Досягнення успіху – це тільки питання часу – Я не впевнений в тому, чи зможу я досягти успіху в своєму житті).

Визнання – знецінення своїх успіхів – оцінка людиною своїх досягнень у певній сфері життєдіяльності або як значний результат, або як незначний (У мене немає суттєвих успіхів, якими я міг би пишатися – У мене є успіхи, якими я можу пишатися).

Позитивна – негативна оцінка оточенням своїх успіхів – упевненість особи в тому, що навколишнє оточення або позитивно сприймає її успіхи, або негативно. (Я завжди ділюся своїми успіхами зі своїм оточенням – Краще не розповідати іншим про свої успіхи).

Задоволеність-незадоволеність – емоційна реакція на рівень досягнень у певній сфері життєдіяльності, що є складовою уявлень про життєвий успіх (Я повністю задоволений своїми досягненнями – Я незадоволений своїми досягненнями).

Оцінка цих тверджень відбувалася наступним чином. Досліджувані обирали одне з двох протилежних за змістом тверджень і оцінювали відповідно свій вибір за трьохбальною системою, де 3 бали – максимальне значення і означає, що визначений чинник відіграє дуже важливу роль у досягненні успіху, а 1 бал – означає невелику перевагу цього чинника над іншим. Подальше обчислення цих протилежних за змістом тверджень відбувається за 6-бальною шкалою. Мінімальні значення від 1 до 3 балів приймає твердження, що розташоване зліва, а максимальні від 4 до 6 балів твердження, що справа.

З метою забезпечення відповідності закладеного психологічного змісту цим твердженням використовувався метод експертної оцінки. Експертами виступали 16 осіб, серед яких 11 кандидатів наук і 5 магістрів психології, що вже працюють за спеціальністю. В інструкції їх просили оцінити за 5-бальною шкалою, наскільки представлені твердження відповідали тому змісту, який ми заклали в них. Це дало нам змогу перевірити відповідність цих тверджень закладеному психологічному змісту. В результаті проведеного оцінювання міра відповідності твердження закладеному психологічному змісту склала в середньому 3,7 балів. Ті пари тверджень, що набрали найнижчі бали, були виправлені відповідно до висловлених думок експертів.

Наступний етап передбачав виявлення психологічних особливостей уявлень молоді про життєвий успіх за допомогою розробленого інструментарію. Емпіричне дослідження проводилось на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Львівського на-

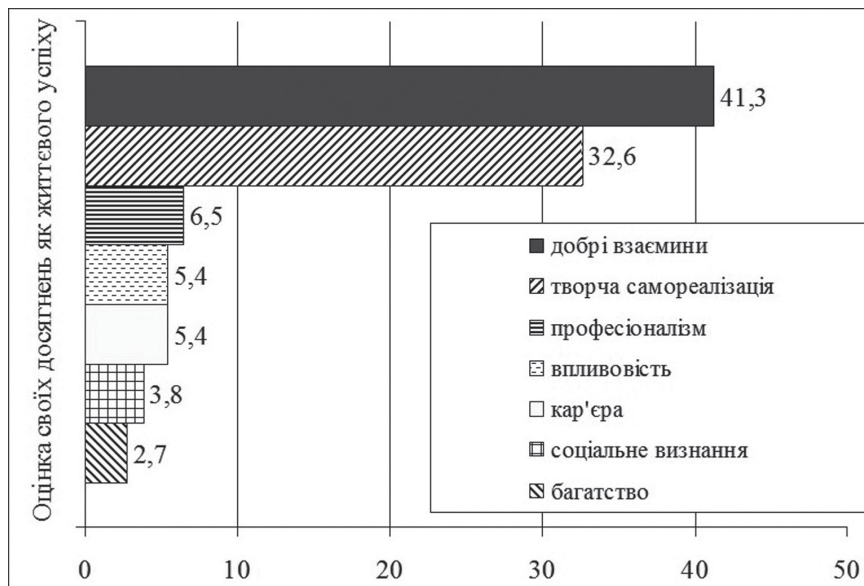

Рис. 1. Частота вибору молоддю досягнень в якості життєвого успіху (%)

ціонального університету імені Івана Франка. Загальна кількість опитаних склала 184 особи.

Завдання емпіричного дослідження:

1) виявити, які досягнення в якості життєвого успіху є найбільш актуальними для молоді;

2) з'ясувати роль удачі, ризику, соціальних зв'язків, загальноприйнятих норм і правил, а також ставлення оточення до успіхів, визнання або знецінення своїх досягнень, впевненості і задоволеності у досягненні життєвого успіху;

3) дослідити роль у досягненні успіху таких копінг-стратегій, як конфронтаційний копінг, пошук соціальної підтримки, планування розв'язання проблеми, самоконтроль, дистанціювання, позитивна переоцінка, прийняття відповідальності, втеча-уникнення.

Отже, молоді було запропоновано обрати з переліку досягнень з різних сфер життєдіяльності ті досягнення, які, на їхню думку, є життєвим успіхом. Серед цих досягнень згадувалися добрі взаємини, соціальне визнання, багатство, професіоналізм, кар'єра, впливовість, творча самореалізація. Найбільш поширеними з них виявилися добрі взаємини та творча самореалізація, їх обрало 41,3 % та 32,6 % опитаної молоді (рис. 1). Це вказує на те, що для молоді найбільш важливими в досягненні життєвого успіху є сфери, які пов'язані з міжособистими

стосунками та творчою самореалізацією і тільки потім професійна, фінансова, кар'єрна, владна і сфера соціального визнання.

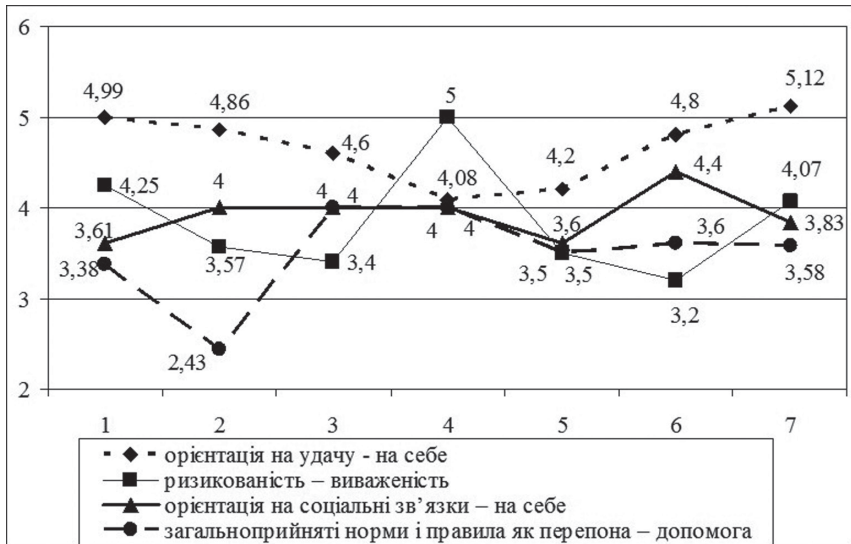
Далі нас цікавило, яку роль надає молодь удачі, ризику, соціальним зв'язкам, дотриманню загальноприйнятих норм і правил у досягненні життєвого успіху, а також ставленню оточення до успіхів, визнанню або знеціненню своїх досягнень як успіху, впевненості, ступеню задоволеності своїми досягненнями. Тому молоді надавалися протилежні за змістом твердження, які необхідно було їм обрати і оцінити, як найбільш впливові на досягнення успіху.

Оцінюючи протилежні за змістом твердження, що відображають орієнтацію на удачу і орієнтацію на себе в досягненні життєвого успіху, 86,3 % опитаної молоді здебільшого вважає, що успіх залежить від самої людини, а не від удачі, що вказує на виражений внутрішній локус контролю. Про значну роль ризику в досягненні життєвого успіху свідчить те, що 35,6 % молоді вважає, що ризик має більше значення, ніж обдумані дії. Проте 64,4 % обрали виражену позицію, що свідчить все ж про загальну схильність молоді обмірковувати дії і відкидати ризик у досягненні життєвого успіху. Так само і з соціальними зв'язками, 40,3 % молоді вважають, що вони несуть вирішальне значення в досягненнях, проте загальна тенденція демонструє, що 59,7 % молоді покладається в досягненні життєвого успіху більше на себе, ніж на соціальні зв'язки.

В оцінці ролі загальноприйнятих норм і правил у досягненні успіху молодь у своїй думці розділилася порівно, 49,5 % вважають, що такі норми і правила заважають досягненням, а 50,5 %, навпаки, – допомагають. Упевненість у досягненні життєвого успіху опитаної молоді демонструють 76,8 %, проте тільки 57,7 % можуть сказати, що в їхньому житті є успіхи, якими вони можуть пишатися, а задоволеними своїми досягненнями є 60,6 % опитаної молоді. Водночас для молоді більш притаманно ділитися своїми успіхами зі своїм оточенням, на таку молодь припадає 63 % від усіх опитаних, що може вказувати на високий рівень довіри і потребу в підтримці від свого оточення.

Отже, в цілому наведені результати вказують на те, що більша частина опитаної молоді в досягненні життєвого успіху покладається на себе, ніж на соціальні зв'язки й удачу, займають вираженішу позицію, відкидаючи ризик, упевнені в тому, що досягнуть успіхів, та мають в своєму житті досягнення, якими задоволені. Проте загальноприйняті правила і норми однаковою мірою як заважають, так і допомагають їй досягати життєвого успіху.

Наступне завдання полягало у з'ясуванні ролі цих чинників залежно від того, які досягнення молодь вважає успіхом. Та молодь, що обрала добрі взаємини ($\bar{x} = 4,99$) і творчу самореалізацію ($\bar{x} = 5,12$), менше

Примітки: 1 – добрі взаємини, 2 – соціальне визнання, 3 – багатство, 4 – професіоналізм, 5 – кар'єра, 6 – впливовість, 7 – творча самореалізація

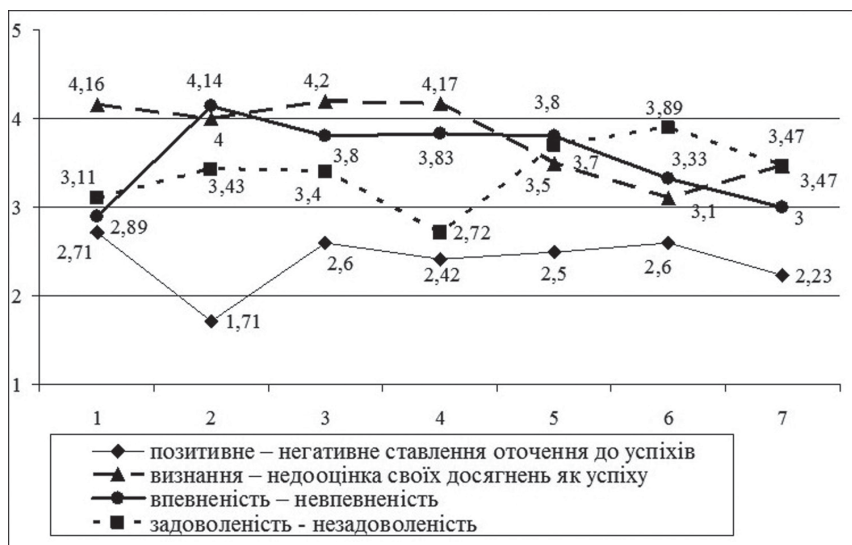
Рис. 2. Оцінка ролі удачі, ризику, соціальних зв'язків, загальноприйнятих норм і правил в досягненні життєвого успіху

покладається в досягненні життєвого успіху на удачу і більше розраховує на самих себе, ніж інші групи, що обрали соціальне визнання ($\bar{x}=4,86$), впливовість ($\bar{x}=4,80$), багатство ($\bar{x}=4,60$), кар'єру ($\bar{x}=4,20$). Як видно, найменше покладається на себе група, що обрала професіоналізм ($\bar{x}=4,08$) в якості успіху (рис. 2).

Роль ризику в досягненні життєвого успіху більш значущою виявилася в групі, яка обрала впливовість в якості успіху ($\bar{x}=3,2$), тоді як найвиваженішу позицію має група, що обрала професіоналізм ($\bar{x}=5,0$). Інші групи зайняли проміжне місце між двома вищезазначеними групами.

В оцінці ролі соціальних зв'язків більшу вагу їм надають групи, що обрали добрі взаємини ($\bar{x}=3,61$) та кар'єру ($\bar{x}=3,6$) в якості успіху. Групи, що обрали багатство ($\bar{x}=4$) і професіоналізм ($\bar{x}=4$), сприймають загальноприйняті норми і правила як допомогу в своїх досягненнях, а група, що обрала соціальне визнання як перепону на шляху до успіху ($\bar{x}=2,43$) (рис. 2).

Більшу впевненість у досягненні життєвого успіху демонструє молодь, що обрала соціальне визнання ($\bar{x}=1,71$), тоді як найменш впевнено почувається молодь, що обрала добрі взаємини ($\bar{x}=2,71$). Так само в цих двох групах проявилися найменші та найбільші значення в оцін-

Примітки: 1 – добрі взаємини, 2 – соціальне визнання, 3 – багатство, 4 – професіоналізм, 5 – кар'єра, 6 – впливовість, 7 – творча самореалізація

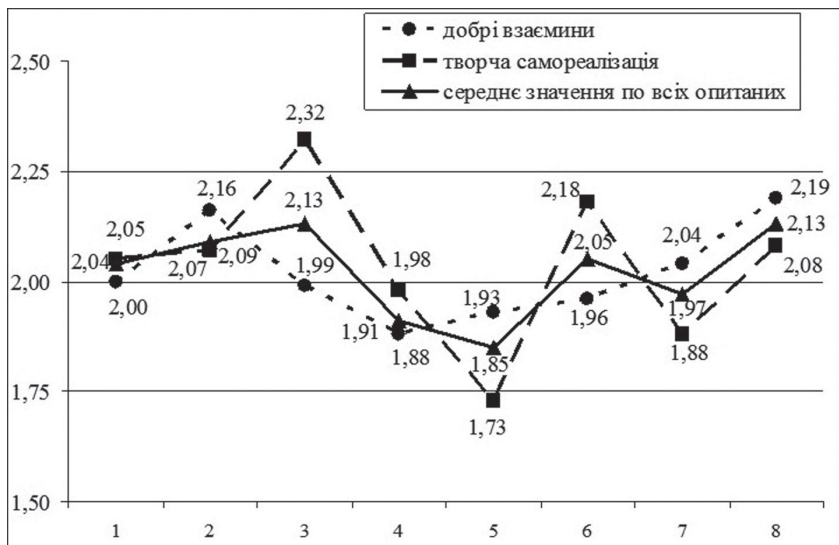
Рис. 3. Оцінка молоддю ставлення оточення до їхніх успіхів, наявності власних успіхів, власної впевненості і задоволеності своїми досягненнями

ці того, чи варто молоді ділитися з оточенням своїми досягненнями: молодь, що обрали добрі взаємини ($\bar{x}=2,89$) в якості успіху, охочіше ділиться своїми успіхами з оточенням, ніж та молодь, що обрала соціальне визнання ($\bar{x}=4,14$).

Водночас молодь, яка обрала багатство ($\bar{x}=4,2$), вважає, що їй є чим пишатися у досягненнях, порівняно з тими, хто обрав впливовість як успіх ($\bar{x}=3,1$). Найбільша різниця в оцінці свого стану задоволеності своїми досягненнями проявилася між групами тих, хто обрав впливовість в якості життєвого успіху ($\bar{x}=3,89$), та тими, хто обрав професіоналізм ($\bar{x}=2,75$) (рис. 3).

У подальших наукових пошуках нас цікавило, які відмінності існували в копінг-стратегіях і мотивації залежно від вибору досягнень в якості життєвого успіху. Дослідження копінг-стратегій здійснювалось за допомогою методики вивчення копінг-стратегій (Р. Лазарус, С. Фолкман в адаптації Т. Крюкової) [3], а мотивації молоді за допомогою методики виявлення мотиваторів соціально-психологічної активності (Д. Макклелланд) [5].

Оскільки найбільш численними групами опитаних виявилися групи, які обрали в якості життєвого успіху добрі взаємини та творчу са-

Примітки: 1 – конфронтаційний копінг, 2 – пошук соціальної підтримки, 3 – планування рішення проблеми, 4 – самоконтроль, 5 – дистанціювання, 6 – позитивна переоцінка, 7 – прийняття відповідальності, 8 – втеча-уникнення

Рис. 4. Розподіл значень за методикою вивчення копінг-стратегій у групах, які обрали добрі взаємини та творчу самореалізацію в якості життєвого успіху

мореалізацію, ми вирішили порівняти прояв копінг-стратегій і мотиваторів саме у цих груп. Порівняльний аналіз здійснювався за допомогою непараметричного критерію Манна-Уїтні.

Отже, найбільш суттєві відмінності між цими групами проявилися в копінг-стратегіях планування розв'язання проблеми ($p < 0,05$), дистанціювання (на рівні тенденції $p < 0,1$), позитивна переоцінка (на рівні тенденції $p < 0,1$). Такі відмінності дозволяють зробити висновки, що ті досліджувані, які обрали творчу самореалізацію, на відмінну від тих, хто обрав добрі стосунки, частіше у вирішенні посталих труднощів намагаються цілеспрямовано аналізувати ситуації і можливі варіанти рішень, спираючись на власний досвід і наявні ресурси.

Водночас така молодь з таких ситуацій намагається зробити для себе важливі висновки, а також прагне переосмислювати ці ситуації з позитивного боку. У молоді, яка обрала добрі взаємини, більш вираженою є копінг-стратегія дистанціювання. Це говорить про те, що додання негативних переживань, які пов'язані з виниклими проблемами, така молодь намагається вирішити за рахунок зменшення значення цієї проблеми і меншого емоційного залучення до неї (рис. 4).

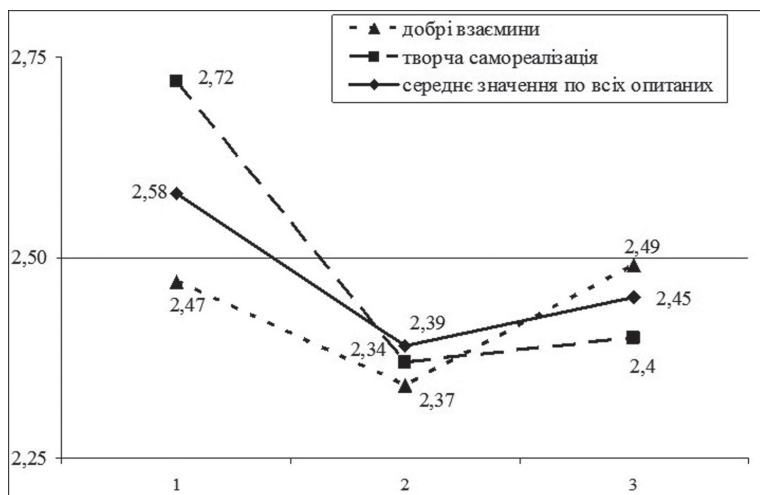

Рис. 5. Розподіл значень за методикою вивчення мотиваторів соціально-психологічної активності в групах, які обрали добрі взаємини та творчу самореалізацію в якості життєвого успіху

У дослідженні мотивації провідним мотиватором соціально-психологічної активності в молоді, яка обрала творчу самореалізацію, є досягнення успіху, а прагнення до влади та тенденція до афіліції мають менший прояв.

У молоді, яка обрала добрі взаємини, провідним мотиватором стала тенденція до афіліції. Значущі відмінності між цими групами проявилися в мотивації досягнення успіху, де найбільші показники має молодь, яка обрала творчу самореалізацію ($p < 0,05$).

Отже, відповідно до завдань емпіричного дослідження були зроблені відповідні **висновки** щодо виявленого змісту уявлень про життєвий успіх:

1) найпоширенішими досягненнями, які постають в якості життєвого успіху в уявленнях молоді, виявилися добрі взаємини та творча самореалізація;

2) одержані результати вказують, що більша частина опитаної молоді покладаються в досягненні життєвого успіху на себе, ніж на соціальні зв'язки й удачу, займають більш виважену позицію та відкидають ризик. Водночас демонструють впевненість у тому, що досягнуть успіхів, визнають, що мають в своєму житті досягнення, та задоволені тими результатами, яких досягнули. Проте загальноприйняті правила і норми однаковою мірою в уявленнях молоді як заважають, так і допомагають їй у досягненні життєвого успіху;

3) найбільш виражені відмінності між групами досліджуваних, які обрали в якості життєвого успіху добрі взаємини та творчу самореалізацію, проявилися в копінг-стратегіях планування розв'язання проблеми, дистанціювання, позитивна переоцінка. Молодь, що обрала творчу самореалізацію, частіше у вирішенні посталих труднощів намагається цілеспрямовано аналізувати ситуації і можливі варіанти рішень, спираючись на власний досвід і наявні ресурси. Водночас вона схильна переосмислювати ці ситуації з позитивного боку. У молоді, яка обрала добрі взаємини, більш вираженою є копінг-стратегія дистанціювання. Це вказує на те, що негативні переживання, пов'язані з виниклими проблемами, така молодь намагається вирішити за рахунок зменшення значення цієї проблеми і меншого емоційного залучення до неї.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у тому, що виявленні чинники дозволять продовжити емпіричне дослідження психологічного змісту уявлень молоді про життєвий успіх.

Список використаних джерел

1. Андросенко М. Э. Психосемантический анализ представлений предпринимателей об успешности / М. Э. Андросенко // Мир образования. – образование в мире. – 2012. – № 1. – С. 205–211.
2. Гудзенко О. З. Міжпоколінські відмінності уявлень про фактори досягнення життєвого успіху / О. З. Гудзенко // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – 2010. – № 1. – С. 106–113.
3. Крюкова Т. Л. Опросник способов совладания (адаптация методики WCQ) / Т. Л. Крюкова, Е. В. Куфтык // Журнал практического психолога. – 2007. – № 3. – С. 93–112.
4. Мелашенко К. Життєвий успіх у гендерному вимірі: соціологічні розвідки / К. Мелашенко // Соціальні виміри суспільства. – 2009. – Вип. 12. – С. 208–220.
5. Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2002. – 339 с.
6. Шамионов Р. М. Представления о социальной успешности и самоопределении молодежи [Электронный ресурс] / Р. М. Шамионов, А. Р. Тутушева // Психологическая наука и образование. – 2009. – № 3. – Режим доступа: <http://www.psyedu.ru>.

Reference transliterated

1. Androsenko M. Je. Psihosemanticheskij analiz predstavlenij predprinimatelej ob uspehnosti / M. Je. Androsenko // Mir obrazovanija. – obrazovanie v mire. – 2012. – № 1. – S. 205–211.
2. Gudzenko O. Z. Mizhpokolins'ki vidminnosti ujavlen' pro faktory dosjagnennja zhyttjevoogo uspihu / O. Z. Gudzenko // Sociologija majbutn'ogo: naukovyj zhurnal z problem sociologii molodi ta studentstva. – 2010. – № 1. – S. 106–113.
3. Krjukova T. L. Opornik sposobov sovladanija (adaptacija metodiki WCQ) / T. L. Krjukova, E. V. Kuftjak // Zhurnal prakticheskogo psihologa. – 2007. – № 3. – S. 93–112.

4. Melashhenko K. Zhyttjevyj uspih u gendernomu vymiri: sociologichni rozvidky / K. Melashhenko // Social'ni vymiry suspil'stva. – 2009. – Vyp. 12. – S. 208–220.

5. Fetiskin N. P. Social'no-psihologicheskaja diagnostika razvitija lichnosti i malyh grupp / N. P. Fetiskin, V. V. Kozlov, G. M. Manujlov. – M.: Izd-vo In-ta psihoterapii, 2002. – 339 s.

6. Shamionov R. M. Predstavlenija o social'noj uspeshnosti i samoopredelenii molodezhi [Jelektronnyj resurs] / R. M. Shamionov, A. R. Tugusheva // Psihologicheskaja nauka i obrazovanie. – 2009. – № 3. – Rezhim dostupa: <http://www.psyedu.ru>.

Abstract

Vinkov V. Yu.,
Junior Researcher,
Institute for Social and Political Psychology
of NAES of Ukraine
E-mail: ven.vinkov@gmail.com

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF YOUTH'S REPRESENTATIONS ABOUT SUCCESS IN LIFE

Following the results of the empirical research described in the article, it was found that young people tend to choose good relations, social recognition, wealth, professionalism, career, influence, creative self-realization as a way of success in life.

However, the most common achievements as realized among the young were good relations and creative self-realization. It turned out that luck, risk, social connections, conventional norms and rules play an important part in the achievement of success in life. Within the issues which concern respondents, the attitude of a community to their success, recognition or impairment of their achievements as a success, confidence, degree of satisfaction in achieving success were outlined.

In general, the findings indicate that the majority of the youth surveyed rely on themselves in order to achieve success in life, rather than on social connections or good luck, take up a well-considered position and reject risks. At the same time, they demonstrate confidence in succeeding, recognize that they have achievements in their lives, and are satisfied with the results already achieved. However, conventional rules and norms as realized by young people equally hinder and help them to achieve success in life.

The differences between the groups of respondents who chose good relations and creative self-realization were established. They are reflected in coping strategies for planning problem solving, distancing, positive revaluation.

Young people who opted for creative self-realization often try to analyze situations deliberately and find possible decision options based on their own experience and available resources, and they are more likely to rethink these situations on a positive side in tackling the difficulties encountered.

The coping strategy of distancing is more manifested among young people who have chosen good relations. This indicates that the youth try to tackle negative emotions associated with problem situations by reducing the significance of this problem and getting involved less emotionally in it.

Отримано – 30 січня 2018

Рецензовано – 2 лютого 2018

Прийнято – 5 лютого 2018

Received – January 30, 2018

Revision – February 2, 2018

Accepted – February 5, 2018